

**การจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับองค์การของรัฐโดยการอนุมัติโครงการ  
ด้านพลังงานชีวมวล ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา**  
**Management of Conflict between People and Government Agency by  
Approving Energy Project of the Biomass Power Plant at Sikiew  
District, Nakhonratchasima Province**

อนันต์ ไกรบำรุง\*  
ศรุตฯ สมพอง\*\*

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ความขัดแย้งในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่แสดงออกมาในการจัดการกับสถานการณ์ความขัดแย้ง 3) เสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิเคราะห์ภายใต้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และจากเอกสารทางวิชาการ เอกสาร รายงานต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key information) จำนวน 35 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการพรรณนา เป็นการแปลความหมาย และสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมีข้อค้นพบโดยสรุป คือ

1. การสื่อสารที่เป็นทางการของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ประชาชนเกิดความไม่เข้าใจในกระบวนการและรายละเอียดของข้อมูลอย่างชัดเจน รวมถึงด้านผลประโยชน์ จึงไม่เชื่อมั่นในการบริหารงานของภาครัฐ ซึ่งได้กลายเป็นประเด็นความขัดแย้งของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ
2. หน่วยงานภาครัฐล้มเหลวในการจัดการความขัดแย้งในการอนุมัติโครงการด้านพลังงาน เกิดจากกระบวนการปฏิบัติตามนโยบายมีการละเมิดต่อสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนโดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และขาดความสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วม รวมทั้งไม่มีกระบวนการสร้างการรับรู้ ประชาชนจึงไม่เชื่อมั่น และไว้วางใจต่อหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งภาคเอกชน
3. การปฏิบัติที่หลีกเลี่ยงหลักขั้นตอนของกฎหมายด้วยการอาศัยช่องว่างของกฎหมาย และใช้ช่องทางของอำนาจที่มีอยู่ในการขอหรืออนุญาตให้ประกอบกิจการพลังงาน โดยไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ทำให้มีโรงไฟฟ้าชีวมวลเกิดขึ้นจำนวนมากและส่งผลกระทบ

\* หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

\*\* ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

4. การจัดการความขัดแย้งของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐในการอนุมัติโครงการด้านพลังงาน จึงประกอบด้วย ความไว้วางใจ การสร้างสรรค์สังคม และข้อเสนอทางเลือก โดยการเปิดพื้นที่ทางสังคมเพื่อการสร้างควมไว้วางใจ เปิดโอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยที่ทุกฝ่ายยอมรับและมีเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งข้อเสนอทางเลือกที่หลากหลายเป็นทางออก และโยงยัดกับหลักธรรมาภิบาล และความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นฐานหลักสำคัญ

**คำสำคัญ :** การจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับองค์กรของรัฐ

### ABSTRACT

The purpose of this research was to study 1) to study the conflict situation in the construction of a biomass power plant at sikiew district, sikiew prefecture, nakhonratchasima province. 2) to study the role of government agencies in management. 3) Proposed guidelines for the management of conflicts in the construction of biomass power plants in both the national and local levels. A qualitative research study analyzed the phenomenon actually occurs. With in-depth interviews, focus groups, to observe without participating (non-participant observation) of technical documents and reports, including related research. With the primary (Key information) 35 by analyzing data in a systematic way to portray. The interpretation and the conclusion of the phenomenon they discovered is concluded.

1. Communication was the official government agencies. People may not understand the process and details of the information clearly. Including benefits So do not believe in the administration of government. Which has become a point of conflict with the government.

2. The Government agencies failed to manage conflict in approving energy projects. The process of observing a violation of the rights of citizens. Without opportunity for public comment. And a lack of critical processes in the shade. The creation process is awareness. People do not trust and trust in the government. Including the private sector.

3. Avoid the practice of law with the law of the living space. The channel's existing authority to request or permit the operation of power plant .Without strict enforcement. The biomass power plant and caused a lot of impact.

4. Conflict management of the local people against the government agencies in approving energy projects. It comprised the trust of society. And alternative proposals The social space to build trust. The opportunity to participate

in the process. The parties agreed and a common goal. The offer various alternative solutions. And to adhere to good governance principles. And corporate social responsibility as a core priority.

**Keyword :**Management Conflict between People and Government Agency, Energy project of The Biomass Power Plant.

## ๑.บทนำ

ทศวรรษของการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาเกิดวาทกรรมแห่งยุคที่ได้สร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอย่างมากมาย แต่การพัฒนาที่เพิ่มขึ้นนี้ได้เพิ่มความต้องการการใช้พลังงานเป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งต้องตกอยู่ในสถานการณ์ของการพึ่งพาพลังงานจากภายนอกประเทศ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการขาดแคลนพลังงาน และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศได้ในอนาคต ดังนั้นภาครัฐได้เล็งเห็นถึงความต้องการการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามภาวะเศรษฐกิจประกอบกับวิกฤติน้ำมัน และความผันผวนของราคาพลังงานในตลาดโลก จึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พลังงาน และส่งเสริมพัฒนาพลังงานหมุนเวียนมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้กับประเทศ โดยเป็นนโยบายต่อเนื่องเรื่อยมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 -2529) จนถึงปัจจุบัน โดยโรงไฟฟ้าชีวมวลเป็นอีกหนึ่งพลังงานทางเลือกที่ได้รับการสนับสนุน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงไฟฟ้าชีวมวลส่วนใหญ่จะใช้เชื้อเพลิงจากของเหลือใช้ในภาคการเกษตรในท้องถิ่นที่เป็นสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้า หรือพื้นที่ใกล้เคียงเป็นหลัก และเป็นพลังงานที่ดีแต่การดำเนินการที่ผิดพลาดก็ได้สร้างผลกระทบกับประชาชนในพื้นที่ได้เช่นกัน ดังที่ปรากฏให้เห็นในหลายพื้นที่ของประเทศ ดังเช่นในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ร้อยเอ็ด ขอนแก่น และอีกหลายจังหวัด ดังนั้นการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในปัจจุบันจึงถูกประชาชนคัดค้านอยู่เสมอ เนื่องจากโรงไฟฟ้าหลายแห่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และวิถีชุมชน รวมถึงสุขภาพของประชาชน ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาการออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน ควรพิจารณาในหลายมิติ มองอย่างรอบด้านไม่จำกัดเพียงแค่มิติทางเศรษฐศาสตร์ หรือตามมาตรฐานทางวิศวกรรม หรือมุ่งเน้นด้านพลังงาน และถูกต้องตามกฎหมายเพียงเท่านั้น หากแต่ควรนำมิติทางสังคม สิ่งแวดล้อมเข้ามาประกอบการพิจารณาด้วย แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อมก็มิได้ถูกนำมาเป็นข้อพิจารณาเท่าที่ควร ซึ่งจะเห็นได้จากบริษัทโรงไฟฟ้าที่ได้รับใบอนุญาตให้ก่อสร้างมีจำนวนมากขึ้น โดยที่ประชาชนขาดความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่จะก่อสร้าง เนื่องจากเจ้าของบริษัทโรงไฟฟ้าเป็นผู้ตัดสินใจเลือกพื้นที่เอง โดยส่วนใหญ่จะเลือกพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชุมชนด้วยเหตุผลของการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งผู้ประกอบการมองเห็นเพียงผลกำไรและประโยชน์ที่จะได้รับเท่านั้น ขาดความสนใจต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นและไม่คำนึงถึงปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ การดำเนินการของ

ผู้ประกอบการในลักษณะนี้จึงขัดหลักบรรษัทภิบาลขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ประชาชนต้องรวมกลุ่มกันคัดค้าน ต่อต้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่หลายจังหวัดของไทย รวมทั้งในพื้นที่ของจังหวัดนครราชสีมาก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีข้อพิพาท และเกิดการคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว โดยเริ่มจากแกนนำชาวบ้านอำเภอสีคิ้วบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการ ด้วยเหตุผลความไม่ชอบธรรมในการเปิดรับฟังความคิดเห็น ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและได้รับผลกระทบโดยตรงทำให้ประชาชนมีข้อกังวลต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นกับพวกเขาในอนาคต เนื่องจากโครงการตั้งอยู่ใกล้กับชุมชน และลำน้ำสายหลัก(ลำตะคลอง) รวมทั้งประเด็นพื้นที่ทับซ้อนกับพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของชุมชนด้วยหรือไม่

ขณะที่ทางด้านผู้บริหารบริษัท ยูนิ พาวเวอร์เทค จำกัด ซึ่งเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ยืนยันว่าได้ทำตามขั้นตอนของกฎหมาย ตั้งแต่กระบวนการรับฟังความคิดเห็น และไม่ส่งผลกระทบอย่างถึงกัวล ด้วยเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย แต่ประชาชนก็ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ และเกิดน้ำเสียลงสู่ลำน้ำลำตะคลอง ซึ่งเป็นลำน้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงพื้นที่ถึง 5 อำเภอของจังหวัดนครราชสีมา (News.ch7, 2559) และที่สำคัญคือ ไม่มีการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ซึ่งหากมองในแง่มุมของผังเมืองแล้วพื้นที่อำเภอสีคิ้ว จะเป็นโซนที่อยู่อาศัย และเกษตรกรรม ดังนั้นการก่อสร้างโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวอาจขัดแย้งต่อหลักกฎหมายผังเมือง จึงมองเห็นได้ว่าเป็นการร่วมมือกันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ได้รับใบอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้า ขณะที่โรงไฟฟ้าชีวมวลในหลายจังหวัดก็ได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่มีต่อชาวบ้านและชุมชน จึงเป็นตัวอย่างที่สำคัญของการดำเนินการที่ขัดแย้งอย่างชัดเจนต่อหลักการ วัตถุประสงค์ของกระทรวงพลังงานที่ได้มีการกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาพลังงานทดแทน

ทำนองเดียวกันจังหวัดนครราชสีมา กำลังจะกลายเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่จะเดินตามรอยปัญหานี้เช่นเดียวกัน เมื่อมีเอกชนเข้ามาดำเนินการการก่อสร้างโรงงานโรงไฟฟ้าชีวมวลแห่งหนึ่งในขณะนี้ โดยจดทะเบียนในชื่อบริษัท ยูนิ พาวเวอร์เทค จำกัด เป็นโรงไฟฟ้าขนาดกำลังผลิต 9.9 เมกะวัตต์ บนพื้นที่กว่า 400 ไร่ ตั้งอยู่บ้านถนนคต หมู่ที่ 11 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสถานที่ที่ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างบ้านถนนคตกับที่ว่าการอำเภอสีคิ้ว และองค์การบริหารส่วนตำบลสีคิ้ว เพียง 2 กิโลเมตร ใกล้ตลาด โรงเรียนบ้านถนนคตศรีวิพัฒนาการ และวัดถนนคต เพียง 1.5 กิโลเมตร ที่สำคัญการเข้ามาตั้งโรงงานไฟฟ้าชีวมวลแห่งนี้ไม่มีการแจ้งใด ๆ ให้ชาวบ้านได้รับรู้ก่อนการก่อสร้าง และด้วยพื้นที่ตั้งของโรงงานอยู่ใกล้ชุมชน วัด และโรงเรียน ทำให้ประชาชนในหลายหมู่บ้าน ทั้งในเขตเทศบาลเมืองสีคิ้ว เขตองค์การบริหารส่วนตำบลสีคิ้ว เกรงว่าจะได้รับผลกระทบด้านมลพิษทางอากาศ น้ำเน่าเสีย ปัญหาการจราจร อีกทั้งขั้นตอนการอนุญาตการก่อสร้างได้เลื่องการประชาคมชาวบ้าน จึงเป็นสาเหตุที่ชาวบ้านต้องออกมาคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในครั้งนี้

ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า การดำเนินใด ๆ ในโครงการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรคำนึงถึงสุขภาพของประชาชน และเสียงของประชาชน ซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการกระจายของมลพิษหากควบคุมไม่ได้ย่อมส่งผลกระทบต่อ

ในวงกว้างได้เช่นกัน ตลอดทั้งการอนุมัติโครงการของเจ้าหน้าที่ภาครัฐใช้เกณฑ์อะไรในการพิจารณา และคำนึงประโยชน์ของใคร ในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการชี้แจง และทำความเข้าใจกับประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ได้รับรู้อย่างรอบด้าน ซึ่งถ้าหากมีการดำเนินการที่มีการปกปิดข้อมูลหรือมีการร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับเอกชนที่เป็นเจ้าของโครงการ และสร้างความคลุมเครือในกระบวนการดำเนินการก่อให้เกิดข้อสงสัยของหลายฝ่าย และจะกลายเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยอาจเกิดขึ้นระหว่างประชาชนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย หรือประชาชนขัดแย้งกับภาครัฐ รวมถึงข้อพิพาทระหว่างประชาชนที่คัดค้านกับเจ้าของโครงการ ซึ่งเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวนี้ได้ปรากฏขึ้นให้เห็นในหลายพื้นที่ของประเทศไทย รวมทั้งกรณีการคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่กำลังเกิดกระแสต่อต้านอยู่ในขณะนี้

โดยสาเหตุความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้านที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำนั้น ส่วนใหญ่มาจากการจัดสรรทรัพยากรของชาติโดยรัฐที่ไม่เป็นธรรมกับชาวบ้าน โดยรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจในการกำหนดนโยบายแต่เพียงฝ่ายเดียว ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดสรรทรัพยากร ทำให้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมีความไม่สอดคล้องกัน ในบางครั้งกลุ่มผู้ที่มีอำนาจใช้กลไกทางนโยบายแอบอ้างว่าเป็นผลประโยชน์ของชาติ เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่ที่แท้จริงแล้วกับเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มคนเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น โดยไม่ได้มองที่ผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ และเลวร้ายไปกว่านั้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐบางคนบางกลุ่มมีการกระทำที่ไม่โปร่งใส จึงนำมาซึ่งการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมของชาวบ้าน และปกป้องชุมชนของตนเอง ซึ่งการแสดงออกของประชาชนบางครั้งได้นำไปสู่สถานการณ์การใช้ความรุนแรง จนเกิดความเสียหายทั้งสองฝ่าย และความขัดแย้งที่เกิดจากการดำเนินการในโครงการต่าง ๆ ที่ประชาชนไม่เห็นด้วยนั้นวันจะรุนแรงมากขึ้น จนกลายเป็นประเด็นสาธารณะที่สังคมให้ความสนใจ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงไฟฟ้าชีวมวลจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนจากนโยบายของภาครัฐที่ต้องการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้กับประเทศก็ตาม แต่ก็ได้กลายเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความขัดแย้ง มีการต่อต้านจากประชาชนในท้องถิ่น จึงเป็นโจทย์ที่ภาครัฐจะต้องมีการดำเนินการแก้ปัญหา และทำอย่างไรที่จะไม่ให้เกิดกระแสต่อต้านจากภาคประชาชน นอกจากนี้ภาครัฐควรจะต้องมีการทบทวนถึงความจำเป็นในมาตรการต่าง ๆ ทางด้านพลังงานหรือไม่ ซึ่งบางพื้นที่ไม่ได้มีความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าในปริมาณจำนวนมากจึงไม่จำเป็น ต้องเสริมพลังงานทดแทนเข้าไปในระบบแต่กลับได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่นั้น โดยที่ประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้รับรู้ในกระบวนการดำเนินการใด ๆ รวมทั้งไม่มีการสอบถามถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ดังนั้นด้วยปรากฏการณ์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นความสำคัญของปัญหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการมุ่งเน้นพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ความต้องการใช้ทรัพยากรที่ไร้ขีดจำกัดได้เริ่มกลายเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง ในปัจจุบันสังคมไทยจึงตกอยู่ในภาวะของการเผชิญหน้ากันระหว่างภาคอุตสาหกรรมที่ทรงอิทธิพล

ในทางเศรษฐกิจกับประชาชนภาคเกษตรกรรมในชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ และถูกเอารัดเอาเปรียบในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเหล่านี้ นอกจากนี้ยังต้องเผชิญหน้ากับภาครัฐที่ใช้อำนาจในการดูแลและจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการสำหรับทุกภาคส่วน แต่การจัดสรรของภาครัฐกลับนำไปสู่ความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม โดยเฉพาะท้องถิ่นที่มีทรัพยากรอยู่ในพื้นที่ และในบางครั้งความขัดแย้งได้กลายเป็นกรณีพิพาท และมีการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ผลที่ตามมาทุกฝ่ายย่อมได้รับความเสียหายทั้งสิ้น ฉะนั้นการแก้ปัญหาความขัดแย้งจึงต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก และแสวงหาทางออกที่สร้างสรรค์ โดยทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อขัดแย้งจะต้องยอมรับได้ ความขัดแย้งจึงจะลดลงหรือหมดไป ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับองค์กรของรัฐโดยการอนุมัติโครงการด้านพลังงานชีวมวล ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะแนวทางการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และเป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อไป

## ๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ความขัดแย้งในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่แสดงออกมาในการจัดการกับสถานการณ์ความขัดแย้ง
3. เสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

## 3.การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิเคราะห์ภายใต้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) จำนวน 35คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ 1) สัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 คน2) การสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) จำนวน 23คน 3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) 4) จากเอกสารทางวิชาการ เอกสารรายงานต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ร่วมกันโดยวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการพรรณนา เป็นการแปลความหมาย และสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

## 4.ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับองค์กรของรัฐโดยการอนุมัติโครงการด้านพลังงานชีวมวล ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏพบว่า



1. การสื่อสารที่เป็นทางการของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ประชาชนเกิดความไม่เข้าใจในกระบวนการและรายละเอียดของข้อมูลอย่างชัดเจน รวมถึงด้านผลประโยชน์ จึงไม่เชื่อมั่นในการบริหารงานของภาครัฐ ซึ่งได้กลายเป็นประเด็นความขัดแย้งของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ

2. หน่วยงานภาครัฐล้มเหลวในการจัดการความขัดแย้งในการอนุมัติโครงการด้านพลังงาน เกิดจากกระบวนการปฏิบัติตามนโยบายมีการละเมิดต่อสิทธิอันชอบธรรมของประชาชน โดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และขาดความสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วม รวมทั้งไม่มีกระบวนการสร้างการรับรู้ ประชาชนจึงไม่เชื่อมั่น และไว้วางใจต่อหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งภาคเอกชน

3. การปฏิบัติที่หลีกเลี่ยงหลักขั้นตอนของกฎหมายด้วยการอาศัยช่องว่างของกฎหมาย และใช้ช่องทางของอำนาจที่มีอยู่ในการขอหรือรับอนุญาตให้ประกอบกิจการพลังงาน โดยไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ทำให้มีโรงไฟฟ้าชีวมวลเกิดขึ้นจำนวนมากและส่งผลกระทบ

4. การจัดการความขัดแย้งของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐในการอนุมัติโครงการด้านพลังงาน จึงประกอบด้วย ความไว้วางใจ การสร้างสรรค์สังคม และข้อเสนอทางเลือก โดยการเปิดพื้นที่ทางสังคมเพื่อการสร้างความไว้วางใจ เปิดโอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยที่ทุกฝ่ายยอมรับและมีเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งข้อเสนอทางเลือกที่หลากหลายเป็นทางออก และโยงยึดกับหลักธรรมาภิบาล และความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นฐานหลักสำคัญ

## 5.อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของคริสโตเฟอร์มอร์ (Christopher Moore) ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปไว้คือ ความขัดแย้งด้านข้อมูลข่าวสาร ความขัดแย้งอาจเกิดจากการมีข้อมูลมากหรือน้อยเกินไปทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน มีการตีความผิดพลาด หรืออาจเกิดจากการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนในเวลาที่ไม่เหมาะสม กับบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องจนกลายเป็นความเข้าใจผิด และส่งผลให้เกิดความขัดแย้งได้ รวมทั้งมีความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Moore, 1996) ในขณะที่มีการดำเนินโครงการไม่มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และยังขาดกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ กระบวนการของการดำเนินโครงการจึงไม่เป็นไปตามระเบียบ หรือขั้นตอนของกฎหมาย ซึ่งเป็นสาเหตุที่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ไชยา เกศรัตน์ (2558) ในเรื่องการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือในจังหวัดสงขลาและสตูล พบว่า สาเหตุของความขัดแย้งมาจาก 1) โครงสร้างของระบบงานราชการ 2) ทักษะและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ 3) การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผลของการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า การได้รับใบอนุญาตการประกอบกิจการพลังงานของภาคเอกชน และการออกใบอนุญาตการประกอบกิจการพลังงานของผู้มีอำนาจ ไม่สอดคล้องกับประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548) และระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ว่าด้วยการรับฟังความเห็นและทำความเข้าใจกับประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในการพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบกิจการผลิตไฟฟ้า พ.ศ. 2559

รวมทั้งกฎหมายที่ได้ประกันสิทธิของประชาชนด้านการมีส่วนร่วม และกำหนดหน้าที่ของภาครัฐในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ที่สำคัญอาทิเช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ตลอดจนแนวคิดของ Andrew and Stiefel (1979) เกี่ยวกับการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

## 6.ข้อเสนอแนะ

1. การออกนโยบายด้านพลังงานต้องทำควบคู่ไปกับการกำหนดนโยบายให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน และสังคมอย่างจริงจัง ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างโรงไฟฟ้า

2. ภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้กำหนดนโยบายจึงต้องคำนึงถึงมาตรการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้อย่างครอบคลุมเพียงพอ และมองปัญหาอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ในการพิจารณาการออกใบอนุญาตประกอบกิจการพลังงานที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นส่วนรวม ควรพิจารณาในหลายมิติ ทั้งทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3. การปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในส่วนปกครองท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งอาจจะมองว่าชาวบ้านไม่มีความรู้ หรือขาดความสนใจต่อการดำเนินการของภาครัฐ

4. ความขัดแย้งเชิงนโยบายที่เกิดจากความอ่อนแอในการจัดการภาครัฐ ทำให้ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายลดลง ดังนั้นภาครัฐจะต้องมีการปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการสร้างเสริมหลักธรรมาภิบาลในการจัดการและการกำกับดูแลกิจการพลังงาน ตลอดจนการสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. ให้มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในด้านพลังงานไปสู่ประชาชน เพื่อให้มีการประสานการทำงานในการวางแผนด้านพลังงานร่วมกันทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

6. กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในกระบวนการการดำเนินโครงการด้านพลังงาน เนื่องจากโครงการส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตรับผิดชอบของท้องถิ่น

## 7.ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการด้านพลังงานในพื้นที่อื่น
2. ควรศึกษาบทบาทหน่วยงานภาครัฐในแง่มุมอื่น ๆ ที่มีผลต่อการจัดการความขัดแย้ง
3. การนำรูปแบบและระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลายมาใช้ในการศึกษาการจัดการความขัดแย้งของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐในการอนุมัติโครงการด้านพลังงาน เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป



### บรรณานุกรม

- Andrew, Pearse and Stiefel, M. (1979). *Inquiryinto Participation: A Research Approach*. Geneva: UNRISD.
- Arnstein, Sherry R. (1969). A Ladder of Citizen Participation.*Journal of the American Planning Association*.35 (4)(July): p. 216-224.
- Creighton, J. L. (2005, p. 7). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions Through Citizen Involvement*. San Francisco: Jossey Bass.
- Christopher Moor. (1996, p.60–61). *The Mediation Process: Practical Strategic forResolving Conflict*. (2nd ed). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Denhardt, Janet V. and Denhardt, Robert B. (2007).*The New Public Service :Serving, Not Steering*.(Expanded ed).New York: M.E. Sharpe. USA.
- Osborne, D. and Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government: How the entrepreneurial spirit is transforming the public sector*. Wokingham: Addison-Wesley.
- Pateman, Carole. (1970).*Participation and Democratic Theory*.Cambridge University Press.
- Prause, Daria. andMujtaba, Bahaudin G. (2015). Conflict Management Practices for Diverse Workplaces. *Journal of Business Studies Quarterly*.6 (3) (2015).

